

Міністерство освіти і науки України
Волинський національний університет
імені Лесі Українки

Кафедра кримінального права і процесу

Старко О.Л., Зарадюк З.В.

Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи
Методичні рекомендації щодо
підготовки до семінарських занять
(для здобувачів освіти 2 курсу денної форми навчання)

Волинський національний університет
імені Лесі Українки
2024

УДК 343.2(477)(073)
ББК 67.408.0(4УКР)р30-2
С 77

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Волинського національного університету імені Лесі Українки (Протокол № 6
від 21 лютого 2024 р.)*

Рецензенти:

Кравчук В.М. – доктор юридичних наук, професор кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права, професор

Савич С.С. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри права та фінансів Луцького інституту розвитку людини Університету “Україна”, доцент

Старко О.Л., Зарадюк З.В.

С 77 Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи: метод. реком. щодо підгот. до семінар. занять. (для здобувачів освіти 2 курсу денної форми навчання, 4 семестр). Луцьк: Волинс. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2024. 20 с.

Методичні рекомендації містять плани семінарських занять, завдання, вправи, задачі, перелік рекомендованої літератури.

УДК 343.2(477)(073)
ББК 67.408.0(4УКР)р30-2
© Старко О.Л., Зарадюк З.В., 2024

Вступ

Освітній компонент “Кримінальні правопорушення проти життя та здоров’я особи” належить до вибірових освітніх компонентів, які вивчаються за спеціальністю “Право”. Глибоке знання особливостей кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення проти життя та здоров’я особи” є неодмінною передумовою ефективної протидії цим небезпечним посяганням.

Методичні рекомендації містять плани семінарських занять, практичні завдання, задачі, оновлену, згідно останніх законодавчих змін, рекомендовану літературу, що загалом сприятиме належній підготовці здобувачів освіти до семінарських занять.

У плани занять включено завдання, які вимагають звернення здобувача освіти до матеріалів офіційної статистики та Єдиного державного реєстру судових рішень. Такий акцент сприятиме здатності здобувача освіти аналізувати та тлумачити норми чинного кримінального та кримінального процесуального законодавства, положення відповідних Постанов Пленуму Верховного Суду України, а також набуттю практичних навичок застосування закону.

Семінарські заняття проводяться по основних питаннях курсу. Під час підготовки до семінарських занять студентам потрібно вивчити відповідні законодавчі та інші нормативні акти, які зазначені у навчальних завданнях. Джерелом потрібної для підготовки до семінару інформації є підручники і конспект лекцій, а з питання, що викликає підвищений інтерес – додаткова література.

При підготовці відповідей на питання, що містяться у завданнях, необхідно виробляти навички самостійної роботи з нормативним матеріалом. Слід використовувати також рекомендовані монографії, наукові публікації.

Підготовленість здобувача освіти до заняття засвідчується наявністю у нього конспекту, в якому цитуються положення нормативних актів, дається письмове вирішення практичних ситуацій. Відсутність конспекту свідчить про те, що здобувач освіти не готовий до заняття, і є підставою для виставлення йому незадовільної оцінки. Виступаючи на семінарському занятті, здобувач освіти повинен викласти суть питання, запропонувати своє вирішення і обґрунтувати його. З дозволу науково-педагогічного працівника інші здобувачі освіти доповнюють доповідача або висловлюють свої точки зору.

У кінці обговорення науково-педагогічний працівник підсумовує його результати, висвітлює позитивні сторони і недоліки відповідей, виставляє оцінки у журнал.

Семінарське заняття 1-2.

Тема. Кримінально-правова характеристика умисних вбивств – 4 год.

План

1. Класифікація кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я.
2. Життя як об'єкт кримінально-правової охорони. Початок життя у теорії кримінального права
3. Поняття вбивства, доктринальні ознаки та класифікація.
4. Кримінально-правова характеристика простого умисного вбивства (ч. 1 ст. 115 КК України).
5. Кримінально-правова характеристика умисних вбивств, передбачених п. 1- 6 ч. 2 ст. 115 КК України.
6. Кримінально-правова характеристика умисних вбивств, передбачених п. 7-14 ч. 2 ст. 115 КК України.

Виконати завдання:

1. Навести приклади простих, описових, бланкетних та відсильних диспозицій за статтями розділу II Особливої частини КК України.
2. Проаналізувати дані офіційної статистики стосовно кримінальних правопорушень, передбачених ст. 115-145 КК України за 2023 р., згідно даних звіту Офісу Генерального прокурора України “Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування” (URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>)
3. Проаналізувати дані стосовно осіб, які вчинили кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи за 2022 р., згідно даних Єдиного звіту про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення за ст. 115 КК України (URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-osib-yaki-vchinili-kriminalni-pravoporushennya-2>)
4. Проаналізувати вироки за ст.ст. 115 КК України (Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/>)

Вирішити задачі:

Задача 1. Минуло два роки з моменту звільнення Остапа з виправної колонії, де він відбував покарання за умисне вбивство та розбій. Перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння, Остап вночі проник у будинок своїх сусідів Семена та Ганни. Розмахуючи ножем і викрикуючи погрози вбивством, він в присутності Ганни повалив Семена на підлогу та наніс йому близько 20 ударів ногами в голову та грудну клітку, а також один удар ножем в серце. На плач і благання жінки припинити побиття чоловіка Остап не зважав. Після цього накинувся на Ганну, наносячи їй удари ногами по усьому тілу, доки та не перестала подавати ознаки життя. Переконалий, що подружжя мертве, Остап спокійно залишив будинок. Зранку закривавлене подружжя виявила сусідка і негайно викликала медичну допомогу. Смерть Ганни, якій Остап спричинив закриті переломи кісток склепіння та основи черепа, не настала лише завдяки своєчасному наданню медичної допомоги. На досудовому розслідуванні мотив вчинення злочину Остап пояснив бажанням зазнати повторно відчуттів від вбивства людини. Дайте кримінально-правову кваліфікацію діянь Остапа.

Задача 2. Екіпаж патрульної поліції зупинив автомобіль, яким керував Олександр, за порушення правил дорожнього руху. Під час складання протоколу про адмінправопорушення, патрульний Артем ввів дані Олександра для перевірки в базі осіб, що знаходяться в розшуку. Побачивши це, Олександр підійшов до правоохоронця, націлив на нього пістолет та наказав віддати документи і відкласти табельну зброю. Патрульний відмовився, і Олександр впритул

здійснив кілька пострілів у нього. Патрульний Артем пострілом у відповідь поранив нападника в ділянку черевної порожнини. Незважаючи на це, Олександр вдалося заволодіти його табельною зброєю. Тоді напарниця Артема - патрульна Ольга здійснила кілька пострілів в нападника, однак той пострілами у відповідь поранив її і одразу ж сів у свій автомобіль, аби втекти з місця події. Проте очевидець подій – водій маршрутки Валерій - заблокував своїм мікроавтобусом дорогу Олександр. Олександр вийшов з автомобіля, здійснив кілька пострілів по автомобілю Валерія, після чого той розблокував проїзд, і зловмисник втік з місця події. Від отриманих кульових поранень патрульний Артем помер на місці події, його напарниця Ольга від поранень грудної клітки із проникненням в плевральну порожнину померла в лікарні. Увечері цього ж дня Олександр був затриманий правоохоронцями в лікарні, куди звернувся за медичною допомогою із кульовим пораненням у живіт. Дайте кримінально-правову кваліфікацію діянь Олександра, Артема та Ольги.

Задача 4. Підприємці Петро та Іван, заборгувавши значну грошову суму Карпові, отриману як позику під розширення бізнесу, вирішили боргу не повертати і звернулися до свого знайомого Карена з проханням знайти особу, яка могла б за грошову винагороду вбити Карпа. Заплатити за послуги вони пообіцяли і Карену. Той погодився, але одразу ж після розмови повідомив про це правоохоронні органи. За розробленим правоохоронцями планом Карен як доказ нібито вчиненого вбивства надав Петрові та Іванові фотографії, на яких було інсценовано смерть Карпа. За виконання замовлення Петро передав йому 5000 доларів США. Одразу після передачі грошових коштів підприємці були затримані. Дайте кримінально-правову кваліфікацію діянь Петра, Івана та Карена.

Задача 5. Степан, перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння, близько 1 години ночі зайшов в кафе-бар. Там він поведився зухвало, конфліктував з іншими відвідувачами закладу, на що двоє з них, Олег та Володимир, зробили йому зауваження та вивели з приміщення. Ображений Степан вирішив помститися їм. З цією метою він повернувся в кафе-бар близько 3 години ночі, підійшов до Олега та завдав йому удар ножом в серце, від чого той помер на місці події. Одразу після цього намагався вдарити Володимира ножом в ліву частину грудної клітки, однак Володимир встигнув відскочити, і ніж влучив у плече Андрія, який стояв ззаду, обернений спиною до Володимира. Степан швидко втік з місця події. Андрій внаслідок отриманої травми перебував на лікуванні понад 21 день. Дайте кримінально-правову кваліфікацію діянь Степана.

Задача 3. Петро під час чергової сварки з ревнощів з дружиною Галиною, коли вона сказала, що не буде більше терпіти побоїв, постійних принижень і хоче розлучитися, пригрозив Галині вбивством, накинув їй на шию мотузку і почав душити. Коли дружина почала задихатися і втрачати свідомість, Петро її відпустив, попередивши, що наступного разу, коли знову захоче піти від нього, їх розлучить тільки смерть. На шиї Галини від мотузки залишилися синці та садна. Дайте кримінально-правову кваліфікацію діянь Петра.

Література

1. Дорохіна Ю.А. Межі кримінально-правового захисту життя. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки. 2019. № 3. С. 101-105. URL: https://www.juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2019/3_2019/20.pdf
2. Зінченко І.О., Володіна О.О. Кваліфікація кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи: *навчальний посібник* / За заг. ред. М.І. Панова. Х.: Право, 2019. 248 с.
3. Інструкція з визначення критеріїв перинатального періоду, живонародженості та мертвонародженості, затверджена наказом МОЗ України від 29 березня 2006 р. № 179. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>

4. Конвенція про захист прав і основних свобод людини від 04.11.1950 р. Ратифікована Україною 17.07.1997 р.. *Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи* / Упоряд. Ю.К. Качуренко. К.: Юрінфор. 1992. 200 с.
5. Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 р. Ратифікована Україною 27 лютого 1991р. *Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи* / Упоряд. Ю.К. Качуренко. К.: Юрінфор. 1992. 200 с.
6. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права від 16 грудня 1966 р. *Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи* / Упоряд. Ю.К. Качуренко. К.: Юрінфор. 1992. 200 с.
7. Статистична інформація. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування (2013-2022 pp.). URL: http://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=111482&libid=100820&c=edit&c=fo
8. Єдиний звіт про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення (2016-2022 pp.). URL: http://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=111482&libid=100820&c=edit&c=fo
9. Старко О.Л. Злочини проти життя та здоров'я особи: кількісно-якісні показники за 2013-2019 pp. *Історико-правовий часопис: науковий журнал* / упоряд. О. Крикунов. Луцьк : СНУ ім. Лесі Українки. 2020. № 1 (15). С. 106-110.
10. Старко О. Л. Особливості кількісно-якісних вимірів умисних вбивств в Україні за період з 1992 р. по 2019 р. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 4. С. 273-276. URL : http://www.lsej.org.ua/4_2020/68.pdf
11. Старко О.Л. Деякі питання кваліфікації вбивств, учинених на ґрунті ревності. *Держава і право*. 2010. № 47. С. 498-503.
12. Хавронюк М.І. кримінальне законодавство України та інших держав континентальної Європи: порівняльний аналіз, проблеми гармонізації : *монографія*. К.: юрисконсульт, 2006. 1048 с.

Семінарське заняття № 3.

Тема. Кримінально-правова характеристика умисних вбивств, вчинених за пом'якшуючих обставин – 2 год.

План

1. Кримінально-правова характеристика умисного вбивства, вчиненого у стані сильного душевного хвилювання.
2. Кримінально-правова характеристика умисного вбивства матір'ю своєї новонародженої дитини.
3. Кримінально-правова характеристика умисного вбивства при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця.

Виконати завдання:

1. Змоделюйте ситуацію закінченого та незакінченого замаху на умисне вбивство, матір'ю своєї новонародженої дитини.
2. Змоделюйте ситуацію умисного вбивства, вчиненого у стані фрустрації.
3. Проаналізувати вирок за ст.ст. 116-118 КК України (Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/>)

Вирішити задачі:

Задача 1. Катерина, мати двомісячної дитини, вранці січневого дня вдягнула дитину в одяг, що не відповідав погоднім умовам, запеленала в ковдру, поклала в господарську сумку і винесла в лісопосадку на околиці міста, де повішала сумку з дитиною на гілку дерева, а сама повернулася до міста і цього ж дня повідомила в поліцію про викрадення дитини. Завдяки

оперативним заходам працівників поліції, дитину було знайдено живою. Жінка стверджувала, що вбивати дитину не хотіла, розраховувала, що її знайдуть жінки, які часто гуляють в лісопосадці з дітьми. Варіант: від переохолодження дитина померла. Дайте кримінально-правову кваліфікацію діянь Катерини.

Задача 2. Олег після розлучення з дружиною впродовж кількох років проживав в батьківському будинку разом з матір'ю. Чоловік не працював, пиячив та вживав наркотичні засоби. При цьому він постійно ображав матір, забирав у неї гроші та виносив з дому речі, які можна було продати, бив її, погрожував зарубати її сокирою, душив, виганяв з будинку на вулицю. Тому матір часто ночувала у своєї доньки, яка проживала окремо, деколи - й у собачому вольєрі на власному подвір'ї. Звернення до правоохоронних органів, щоб вгамувати сина, не допомогли. Одного ранку (в листопаді місяці) син вкотре почав вимагати у матері випивку, а коли не отримав бажаного, пішов з дому, погрожуючи їй розправою. Повернувся додому після обіду в стані сильного алкогольного сп'яніння і одразу з порога почав ображати матір нецензурною лайкою, бити по обличчю, потім виволік її напівроздягнену за комір на вулицю, а сам повернувся в будинок. Деякий час жінка просиділа на холоді, довго плакала, її трясло від образи, болю і холоду. Раптом вона різко підвелася, зайшла до будинку, взяла на кухні сокиру, підійшла до дивану, де спав Олег, і нанесла йому два удари по голові, заподіявши смертельні ушкодження. Дайте кримінально-правову кваліфікацію діянь матері.

Задача 3. Петро близько 14.00 години підвіз двох своїх дочок в центр міста до пункту обміну валют, а сам залишився в автомобілі чекати на них. Коли дівчата вийшли з приміщення обмінника, незнайомий чоловік неочікувано перегородив їм дорогу, спрямував на них пістолет та вимагав віддати гроші. Від страху дівчата закричали, а в однієї підкосилися ноги, і вона впала на землю. Петро, побачивши, що відбувається, швидко завів двигун, виїхав автомобілем на тротуар та в'їхав у нападника. Той від удару перелетів через капот автомобіля, випустивши при цьому зброю, і впав на землю. Однак швидко підвівся, заскочив в таксі, яке стояло поряд і на якому, як виявилось, він приїхав на місце події, крикнув водієві «Поїхали!». Проте таксист, очевидець нападу, вхопив ключі і вискочив з автомобіля. Петро тим часом, розуміючи, що нападник намагається втекти, підбіг до таксі і почав, долаючи опір останнього, витягувати його з салону авто. На допомогу Петрові прибіг водій таксі. Разом вони витягнули нападника, поклали на землю, скрутили, після чого Петро наніс йому кілька ударів ногами по тілу. Після цього зателефонували в поліцію. Варіант: Нападникові, який намагався вирватися, декількома ударами Петро спричинив ушкодження у виді забою головного мозку тяжкого ступеню без здавлення головного мозку. Дайте кримінально-правову кваліфікацію діянь Петра, нападника, водія таксі.

Задача 4. Захар, перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння, під час сварки з дружиною Ольгою, яка супроводжувалася побоями, погрожував їй фізичною розправою, демонстрував при цьому ножа, спрямовуючи лезо в ділянку грудної клітки, а другою рукою утримував її за одяг. Ольга, побоюючись за своє життя, правою рукою схопила за вільну частину руків'я ножа, а лівою - за праву кисть руки чоловіка, і спробувала повернути клинок ножа в напрямку Захара. Захар припинив утримувати дружину за одяг і обома руками допомагав собі в боротьбі за ніж. Під час цієї боротьби клинок ножа декілька разів змінював напрямок і, коли Ольга в черговий раз спрямувала його в сторону чоловіка, допомагаючи собі вагою власного тіла, встромила ніж йому в груди. Захар отримав проникаюче колото - різане ушкодження лівої половини грудної клітки з пошкодженням верхньої долі лівої легені, що призвело до смерті. Варіант: Ушкодження призвело до масивної крововтрати, але завдяки своєчасній медичній допомозі Захара було врятовано. Він перебував на стаціонарному лікуванні 30 днів. Дайте кримінально-правову кваліфікацію діянь Захара та Ольги.

Література

1. Авраменко О.В. Стан сильного душевного хвилювання: кримінально-правові та психологічні аспекти: дис. ... к.ю.н. К.: КНУВС, 2007.
1. Бурдін В.М. Кримінальна відповідальність за злочини, вчинені в стані сильного душевного хвилювання: монографія. Львів: ПАІС, 2006. 200 с.
2. Бедь В.В. Юридична психологія: Навчальний посібник. Львів: Новий світ-2000. К.: Каравела, 2002. 376 с.
3. Інструкція з визначення критеріїв перинатального періоду, живонародженості та мертвонародженості, затверджена наказом МОЗ України від 29 березня 2006 р. № 179 URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
4. Інструкція щодо констатації смерті людини на підставі смерті мозку : затверджена наказом МОЗ України від 25 вересня 2000 р. № 226 (із змінами, внесеними згідно з наказом МОЗ України від 03.07.2001 р. № 257). URL: <http://www.licasoft.com.ua/component/lica/?p=0&base=1&menu=74901&u=1&type=1&view=text>
5. Про судову практику у справах про необхідну оборону: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 квітня 2002р. №1. Постанови Пленуму Верховного Суду України в кримінальному судочинстві. К.: ЦУЛ, 2018. 322 с.
6. Старко О.Л. Емоційний стан особи: окремі кримінально-правові аспекти: *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. №3. URL: http://pap.in.ua/2_2018/93.pdf
7. Старко О.Л. Умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини (кримінально-правове та кримінологічне дослідження): *монографія*. Луцьк : Вежа, 2009.
8. Старко О.Л. Стан та тенденції дітовбивств в Україні. *Порівняльно-аналітичне право*. 2019. № 1. С. 315-318. URL: <http://pap-journal.in.ua/wp-content/uploads/2020/08/1.pdf> www.pan.in.ua/4908_IR.pdf

Семінарське заняття № 4.

Тема. Кримінально-правова характеристика вбивства через необережність та доведення до самогубства – 2 год.

План

1. Кримінально-правова характеристика вбивства через необережність.
2. Відмежування вбивства через необережність від казусу та від вбивства з непрямым умислом.
3. Об'єктивні ознаки доведення до самогубства.
4. Суб'єктивні ознаки доведення до самогубства.
5. Проблема суїциду в Україні (стан за останні 5 років, причини явища).

Виконати завдання:

1. Проаналізувати вироки за ст. 119 КК України (Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/>)
2. Проаналізувати дані офіційної статистики стосовно кримінальних правопорушень, передбачених ст. 120 КК України за 2019- 2023 р., згідно даних звіту Офісу Генерального прокурора України “Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування” (URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravororushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvann...>).
3. Змодельуйте ситуацію яка відображає склад схиляння до самогубства.
4. Проаналізувати вироки за ст. 120 КК України (Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/>)

Вирішити задачі:

Задача 1. У пенсіонера Миколи були на утриманні дружина та паралізований після інсульту син, грошей на лікування у сім'ї не було, матеріальне становище було тяжким. Хоча Микола при можливості брався за будь-який підрібок, дружина неодноразово дорікала йому тим, що він не може допомогти синові та забезпечити сім'ю. Одного разу, не витримавши напруження, чоловік облив себе бензином і підпалив. Від отриманих опіків третього ступеня він помер у лікарні. Дайте кримінально-правову кваліфікацію діянь дружини Миколи.

Задача 2. Повнолітній Олексій проживав спільно з батьками. Часто пиячив, ображав батька Петра, який був інвалідом та особою пенсійного віку. Одного дня, коли батько в черговий раз звернув увагу сина на те, що варто припинити пиячити, знайти роботу, Олексій накинувся на нього і став наносити удари дерев'яною палицею по тілу, потім повалив на диван і почав його душити, натискаючи коліном на грудну клітину і викрикуючи образливі слова «Коли ж ти вже нарешті помреш?». З допомогою дружини чоловік звільнився від Олексія. Петрові були спричинені поперечні переломи 4-8 ребер справа і 3-7 ребер зліва, що відносяться до ушкоджень, пов'язаних з розладом здоров'я понад 21 день. Увечері цього ж дня Петро під впливом пережитого приниження та поведження сина заподів собі ножем удар в грудну клітку, але завдяки своєчасно наданій медичній допомозі залишився живим. Дайте кримінально-правову кваліфікацію діянь Олексія.

Література

1. Гришук В.К. Вбивство через необережність за Кримінальним кодексом України 2001 року. *Вісник Львів. Ун-ту. Серія юридична*. 2003. Вип. 38. С. 405-417.
2. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право України: Навч. посібник / За заг. ред. М.І. Хавронюка. К.: Ваіте, 2014. – 944 с
3. Данилевський А.О., Болдарь Г.Є. Кримінальна відповідальність за вчинення злочинів проти життя та здоров'я особи: проблеми кваліфікації та відмежування від суміжних складів злочинів: *Наук.-практ. посібник*. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.Є. Дідоренка, 2011. 152 с.
4. Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи: *постанова Пленуму Верховного Суду України від 7 лютого 2003 р. № 2*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v0002700-03>.
5. Зінченко І.О., Володіна О.О. Кваліфікація кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи: *навчальний посібник* / За заг. ред. М.І. Панова. Х.: Право, 2019. 248 с.
6. Луцький Т. М. Кримінальна відповідальність за необережне заподіяння смерті в Україні: теорія та практика: *монографія*. Львів. Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 544 с.
7. Мінченко С. Доведення до самогубства: кримінологічний вимір соціальної обумовленості закону. *Науковий часопис академії прокуратури*. 2019. № 1. С. 42-52. URL: <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/ua/pdf/1-2019/minchenko.pdf>

Семінарське заняття № 5.

Тема. Кримінально-правова характеристика тілесних ушкоджень – 2 год.

План

1. Кримінально-правова характеристика тяжкого тілесного ушкодження
2. Кримінально-правова характеристика середньої тяжкості тілесного ушкодження
3. Умисне легке тілесне ушкодження (ст. 125 КК України).
4. Необережне тяжке або середньої тяжкості тілесне ушкодження.
5. Кримінально-правова характеристика тілесних ушкоджень за ст. 123-124 КК України.

Виконати завдання:

1. Проаналізувати вироки за ст. 121-125 КК України (Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/>).
2. Проаналізувати дані офіційної статистики стосовно кримінальних правопорушень, передбачених ст.ст. 121, 122, 125 КК України за 2019 р. та 2023 р., згідно даних звіту Офісу Генерального прокурора України “Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування” (URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvann...>).

Вирішити задачі:

Задача 1. Зиновій після сварки з Олегом рушив в напрямку автобусної зупинки. Олег наздогнав його біля підземного переходу і схопив за плече ззаду, бажаючи зупинити для продовження розмови. Проте роздратований Зиновій розвернувся і вдарив чоловіка кулаком в обличчя, від чого той втратив рівновагу, впав і вдарився потилицею об бруковку, внаслідок чого отримав ушкодження у вигляді черепно-мозкової травми із переломом кісток склепіння черепа, забоем речовини мозку та із крововиливами під мозкові оболонки, яке в своєму перебігу ускладнилося розвитком набряку головного мозку та наступною його компресією. Через кілька днів Олег, не приходячи до тями, помер у лікарні. Дайте кримінально-правову кваліфікацію діянь Зиновія.

Задача 2. Під час сварки з дружиною Федір, перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння, в присутності малолітніх дітей наніс їй декілька ударів, після яких на обличчі та тілі залишилися синці та садна. Через декілька днів конфлікт виник знову і розлучений чоловік, незважаючи на те, що дружина перебувала у стані вагітності, повалив її на землю, наніс численні удари руками і ногами по обличчю і тілу. 11-річному синові, який кинувся захищати маму, Федір сильно викрутив і зламав руку. Після цього пригрозив дружині вбивством, якщо вона звернеться в поліцію. В результаті дій Федора жінці було спричинено закриті ушкодження органів грудної та черевної порожнини із наявністю загрозливих для життя явищ, синці на повіках обох очей та субкон'юнктивіальний крововилив обох очей, а також загибель плоду. Син перебував на лікуванні 30 днів. Дайте кримінально-правову кваліфікацію діянь Федора.

Література

1. Данилевський А.О., Болдарь Г.Є. Кримінальна відповідальність за вчинення злочинів проти життя та здоров'я особи: проблеми кваліфікації та відмежування від суміжних складів злочинів: *Наук.-практ. посібник*. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.Є. Дідоренка, 2011. 152 с.
2. Зінченко І.О., Володіна О.О. Кваліфікація кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи: *навчальний посібник* / За заг. ред. М.І. Панова. Х.: Право, 2019. 248 с.
3. Кримінально-правова характеристика злочинів проти особи: *навч. посібник у схемах* / В. К. Гришук, Т. М. Луцький, О. Ф. Пасека, М. В. Самарчук. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. 64 с.
4. Правила судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень: Затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я України від 17 січня 1995р. *Юридичний вісник України*. 1995. №31.
5. Юрченко О.М. Злочини проти життя та здоров'я особи / О.М. Юрченко, О.Ф. Бантишев, С.А. Кузьмін; наук.-практ. коментар до Розділу II Особливої частини Кримінального кодексу України. К.: ПАЛИВОДА А.В., 2013. 176 с.

Семінарське заняття 6.
Тема. Кримінально-правова характеристика завдання фізичних або моральних страждань (ст.ст. 126-127 КК України) – 2 год.

План

1. Кримінально-правова характеристика побоїв та мордування (ст. 126 КК України)
2. Поняття та суспільна небезпека домашнього насильства.
3. Кримінально-правова характеристика домашнього насильства
4. Кримінально-правова характеристика катування.

Виконати завдання:

1. Проаналізувати вироки за ст. 121-125 КК України (Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/>).
2. Розмежувати побої та мордування від тілесних ушкоджень та від катування.
3. Запропонуйте шляхи запобігання домашньому насильству щодо дітей.

Вирішити задачі:

Задача 1. Орест кілька років проживав у цивільному шлюбі з Марією та її малолітнім сином. При цьому він систематично бив дружину та дитину – завдавав удари по голові, тулубі та кінцівках металевою трубою, побутовими предметами, кулаками та ногами, металевою пряжкою ременя. Від цього Марія часто в процесі побиття втрачала свідомість. Як єдиний годувальник в сім'ї, Орест свідомо не давав кошти на її утримання, що призвело до виснаження дружини, а також забороняв Марії та дитині виходити з дому, звертатися за медичною допомогою. В результаті у жінки розвинулася хвороба, пов'язана з порушенням координації рухів, вона втратила мову. Одного дня, після «чергового проступку» хлопчика, чоловік наніс йому декілька ударів кулаком в голову, пошкодивши праву вушну раковину, що спричинило її деформацію, а також від ударів в обличчя сформувався рубець верхньої губи, що в результаті призвело до асиметрії обличчя. Дайте кримінально-правову кваліфікацію діянь Ореста.

Задача 2. Іван працював в центрі соціально-психологічної реабілітації неповнолітніх на посаді чергового з режиму. За порушення неповнолітніми встановленого в закладі порядку, в тому числі голосні розмови після відбою, самовільне залишення без дозволу вихователів території центру, а також з метою зміцнення дисципліни, він неодноразово впродовж кількох місяців наносив сімнадцятьом вихованцям закладу численні удари по сідницях шкіряним ременем, інколи змоченим водою, та скакалкою, спричиняючи їм фізичний біль. У семи неповнолітніх у зв'язку з цим на тілі утворилися синці. У решти дітей видимих ушкоджень не було. Під час досудового розслідування потерпілі від дій Івана засвідчили, що біль був нетривалим, не перешкоджав їм вести звичайний спосіб життя. Дайте кримінально-правову кваліфікацію діянь Івана.

Література

1. Біловол О. Психологічне насильство як вид домашнього насильства. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 4. С. 215-221. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/4/34.pdf>
2. Гаркуша А.Г., Ленъ В.В. Побої та мордування у кримінальному праві та законодавстві: *Монографія*. Дніпро: ДДУВС, 2018. 129 с.
3. Данилевський А.О., Болдарь Г.Є. Кримінальна відповідальність за вчинення злочинів проти життя та здоров'я особи: проблеми кваліфікації та відмежування від суміжних складів злочинів: *Наук.-практ. посібник*. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.Є. Дідоренка, 2011. 152 с.
4. Довгань-Бочкова Н.В. Домашнє насильство: аналіз об'єктивної сторони складу злочину. *Вісник Львівського університету. Серія: Юридична*. 2018. Вип. 66. С. 187–197. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64
5. Дудоров О.О. Відповідальність за домашнє насильство і насильство за ознакою статі (науково-практичний коментар новел Кримінального кодексу України). К.: Ваіте, 2019. 288 с.
6. Зінсу О.І. Злочин домашнє насильство (ст.126-1 КК України): аналіз судової практики. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*, 2021. Серія ПРАВО. Випуск 66. С. 189-196.
7. Зінченко І.О., Володіна О.О. Кваліфікація кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи: *навчальний посібник* / За заг. ред. М.І. Панова. Х.: Право, 2019. 248 с.
8. Конвенція ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 10 грудня 1984 р.). *Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи* / Упоряд. Ю.К. Качуренко. К.: Юрінфор. 1992. – 200 с.
9. Кримінальне право України. Особ. част. Альбом схем: *Навч. посіб.* К.: Алерта, 2015. 576 с.
10. Про запобігання та протидію домашньому насильству від 7 грудня 2017 р.: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 5.
11. Савченко, А.В. Кримінальна відповідальність за катування в Україні та зарубіжних країнах : *навч. посіб.* / за заг. ред. д.ю.н., проф. А. В. Савченка. К. : Видавничий дім «Кондор», 2018. – 240 с.
12. Старко О. Л. Проблеми встановлення змісту суспільно небезпечних наслідків як обов'язкової ознаки домашнього насильства. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 5. С. 490-495. URL: https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2023/11/APP_05_2023...pdf
13. Степаненко О.В., Хімченко С.А. Економічне домашнє насильство: визначення й питання кваліфікації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2020. № 45. С. 112-115. URL: <http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc45/26.pdf>
14. Якимова С. В. Лесяк Н. І. Домашнє насильство як вид кримінального правопорушення за законодавством України. *Порівняльно-аналітичне право*. 2019. № 3. С. 192–194. URL: <http://pap-journal.in.ua/wp-content/uploads/2020/08/Porivnyalno-analitichne-pravo-3-2019-1.pdf#page=192>

Семінарське заняття № 7. Тема. Кримінально-правова характеристика зараження соціальними хворобами ст.ст. 130-133 КК України) – 2 год.

План

1. Суспільна небезпека зараження соціальними хворобами
2. Кримінально-правова характеристика злочину, передбаченого ст. 130 КК України.
3. Кримінально-правова характеристика злочину, передбаченого ст. 133 Кримінального

Виконати завдання:

1. Змоделювати ситуацію, яка відображає діяння як свідоме поставлення в небезпеку зараження ВІЛ.
2. Змоделювати ситуацію, яка відображає діяння як умисне зараження ВІЛ.
3. Проаналізувати вироки за ст. 130, ст. 133 КК України (Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/>).
4. Проаналізувати дані офіційної статистики стосовно кримінальних правопорушень, передбачених ст.130 та ст. 133 КК України за 2019 р. та 2023 р., згідно даних звіту Офісу Генерального прокурора України “Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування” (URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>)

Вирішити задачі:

Задача 1. Подружжя Олег та Ірина усиновили з дитячого будинку влітфікованого хлопчика Стасика і віддали його до школи, тримаючи діагноз у таємниці. Однак Світлана - мама однокласника Стасика -, яка працювала медсестрою (лаборантом із забору крові) дитбудинку, де до усиновлення жив Стасик, розповіла на батьківських зборах і про діагноз хлопчика, і про небезпеку, яка, на її думку, загрожує учням. Після цього батьки й педагоги домагалися виключення ВІЛ-інфікованого Стаса зі школи, діти дражнили 36 його та уникали, класний керівник пересадила його самого за останню парту. Дитина постійно перебувала в пригніченому емоційному стані, часто плакала, відмовлялася ходити до школи. Як наслідок, батьки були змушені змінити навчальний заклад, хоча це вдалося їм не відразу, оскільки директори шкіл відмовлялися прийняти дитину, обґрунтовуючи відсутністю місць. Дайте кримінально-правову кваліфікацію діянь Світлани.

Задача 2. 12 травня 2014 року Олександр, Дмитро, Галина, Богдана та Андрій зустріли неподалік залізничного вокзалу знайому 15-річну Олеся і запропонували їй поїхати з ними за місто відпочити. Олеся погодилася. Після розпивання алкогольних напоїв компанією Богдана повідомила друзям, що раніше Олеся намагалася втягнути її в заняття проституцією. У зв'язку з цим Данило та Богдана вирішили провчити дівчину, нанесли їй кілька ударів по тілу, порізали ножом руки та спину. Скориставшись фізичним станом дівчини, яка не могла чинити опору, Олександр зґвалтував її. Олександр хворів на венеричне захворювання. З 3 травня до 8 травня цього ж року він перебував на стаціонарному лікуванні з діагнозом - сифіліс прихований ранній, проте повного курсу лікування не пройшов, самовільно залишивши лікувальний заклад. Вночі 13 травня нетвереза компанія вирішила з метою приховання вчинених злочинів вбити Олеся. В процесі побиття потерпілої Богдана повалила дівчину на землю, завдала їй порізів ножом на руках і ногах, а також один удар ножом у живіт, Дмитро тим самим ножом наніс декілька ударів у спину, Олександр та Андрій завдавали удари ногами по тілу та кулаками в голову, а Галина нанесла декілька ударів пляшкою по голові. Коли друзі на декілька хвилин зупинилися, Олесі вдалося підвестися, вона спробувала втекти, але пробігши декілька метрів упала. До неї підбіг Андрій та наніс ножове поранення в шию. Переконані, що Олеся мертва, компанія залишила її на місці злочину. Проте зранку дівчину виявили перехожі й доставили в лікарню, де завдяки наданій медичній допомозі їй було врятовано. На венеричну хворобу Олеся не захворіла. Дайте кримінально-правову кваліфікацію діянь Олександра, Дмитра, Галини, Богдани та Андрія.

Література

1. Данилевський А.О., Болдарь Г.Є. Кримінальна відповідальність за вчинення злочинів проти життя та здоров'я особи: проблеми кваліфікації та відмежування від суміжних складів злочинів: *Наук.-практ. посібник*. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.Є. Дідоренка, 2011. 152 с.
2. Медицинская вирусология. Ч. II. / Под ред А.М. Королюка, В.Б. Сбойчакова. СПб., 2002. 163 с.
3. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення “ від 24 лютого 1994 р. (ст. 28): Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 27, ст. 218
4. Про захист населення від інфекційних хвороб: Закон України від 6.04. 2000 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 29, с. 228.
5. Про запобігання захворюванню на синдром набутого імунodefіциту (СНІД) та соціальний захист населення: Закон України від 23.12. 2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/155/98-%D0%B2%D1%80#Text>
6. Перелік особливо небезпечних, небезпечних інфекційних та паразитарних хвороб людини і носійства збудників цих хвороб. Затверджений наказом МОЗ № 133 від 19 липня 1995 р. (*Із змінами, внесеними згідно з Наказом МОЗ № 521 від 25.02. 2020 р.*). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0133282-95#Text>
7. Михайлов В.Є. Кримінальна відповідальність за зараження вірусом імунodefіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби: соціальна обумовленість та склад злочину : *Монографія* / В. Є. Михайлов. Х.: Право, 2011. 247 с.
8. Старко О.Л. Недоліки законодавства про кримінальну відповідальність за зараження інфекційними хворобами. *Держава і право*. Юридичні і політичні науки. Вип. 58. К., 2012. С. 534-539 с.
9. Старко О.Л. Кримінальна відповідальність за зараження вірусом імунodefіциту людини. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 8. с. 141-143.
10. Старко О.Л. Суб'єктивні ознаки зараження венеричною хворобою. *Аналітично -порівняльне правознавство*. 2022. № 4. С. 317-320. URL: http://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2022/11/APP_04_2022_FINAL.pdf
11. Шегедин М. Б., Нужна Т. О. Дерматологія. Венерологія та клінічна оцінка результатів лабораторних досліджень : *Підр. для студ. вищ. мед. навч. закл.* К.: ВСВ «Медицина», 2010.

Семінарське заняття № 8.

Тема. Кримінальні правопорушення, що вчиняються у сфері медичного обслуговування населення – 2 год.

План

1. Кримінально-правова характеристика незаконної лікувальної діяльності.
2. Кримінально-правова характеристика ненадання допомоги хворому медичним працівником.
3. Неналежне виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником (ст. 140 КК).
4. Порухення прав пацієнта (ст. 141 КК).
5. Кримінально-правова характеристика незаконного проведення дослідів над людиною.
6. Кримінально-правова характеристика порушення встановленого законом порядку трансплантації анатомічних матеріалів людині.

Виконати завдання:

1. Проаналізувати вироки за ст. 138-140 КК України (Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/>).
2. Змоделювати ситуацію, яка відображає склад кримінального правопорушення, передбаченого

ст. 139, 140 КК України.

3. Змоделювати ситуацію, яка відображає діяння як проведення клінічних випробувань стосовно неповнолітнього, якщо ці дії спричинили тяжкі наслідки.
4. Проаналізувати дані офіційної статистики стосовно кримінальних правопорушень, передбачених ст.140 та ст. 139 КК України за 2019- 2022 р., згідно даних звіту Офісу Генерального прокурора України “Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування” (URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>)

Вирішити задачі:

Задача 1. Алла після складної операції в тяжкому стані перебувала в реанімаційному відділенні районної лікарні. Медсестра Люся, незважаючи на наявність одноразових шприців, наданих медичним закладом, а також куплених і принесених чоловіком Алли, а також наявність серед пацієнтів ВІЛ-позитивного пацієнта, неодноразово робила ін'єкції декільком пацієнтам, в тому числі й Аллі, одним і тим же шприцом, а «заощаджені» шприци і ліки – здавала за півціни в аптеку, в якій працювала її подруга. Після виписки з лікарні під час проходження медичного огляду, а також додаткових досліджень у Алли було виявлено вірус імунодефіциту людини. Лікар, яка встановила діагноз, а також проводила післятестове консультування Алли, що знаходилася в сильному стресовому стані, через декілька днів зателефонувала жінці додому, аби взяти, як та себе почуває, і у разі необхідності призначити консультацію у психолога. За відсутності пацієнтки слухавку підняв чоловік, якому лікар після тривалих розпитувань і розповіді про те, як він хвилюється за дружину, не знає, що з нею відбувається, розповіла про діагноз, хоча згоди на це Алла не давала. Через місяць чоловік поросив у неї розлучення, виїхав з квартири. В стані глибокої депресії Алла вчинила самогубство. Дайте кримінально-правову кваліфікацію діянь медсестри Люсі та лікаря.

Задача 2. Леонід, лікар екстреної (швидкої) медичної допомоги, під час виїзду на виклик до Олени діагностував позаматкову вагітність. У жінки була висока температура, вона не могла втримати в руках термометр, губи і руки були синюшного відтінку, відчувала сильні болі. Усвідомлюючи необхідність госпіталізації Олени, Леонід, маючи ще один виклик в цьому ж районі міста, залишив Олену без медичного догляду, повернувшись через 45 хвилин. Після цього машиною швидкої допомоги доставив її до медичного закладу, де було швидко підтверджено діагноз і прийнято рішення про негайне оперативне втручання, проте в результаті сильної кровотечі в черевну порожнину Олена померла на операційному столі до початку операції. За висновком судово-медичного експерта, при своєчасному наданні медичної допомоги жінку можна було врятувати. Дайте кримінально-правову кваліфікацію діянь Леоніда.

Задача 3. Ганна звернулася до лікаря-стоматолога приватної клініки Семена за наданням медичної допомоги. Жінка знала про свою індивідуальну непереносимість до деяких медичних препаратів, що використовуються для знеболювання, але, боячись, що лікар відмовиться її лікувати через це без знеболювання, приховала цей факт. Лікар, беручи до уваги заяву хворої, що вона добре переносить всі ліки, на прохання Ганни зробив місцеву анестезію. Через короткий проміжок часу жінка відчула слабкість, утруднене дихання, почала задихатися та втратила свідомість. Незважаючи на вжиті лікарем-стоматологом заходи із надання медичної допомоги, виклик бригади екстреної медичної допомоги та проведені реанімаційні заходи, Ганна померла. Причина смерті – набряк гортані як алергічна реакція на знеболювальні препарати, введені лікарем. Дайте кримінально-правову кваліфікацію діянь Семена.

Задача 4. Нестор був доставлений в районну лікарню з проникаючим ножовим пораненням живота, отриманим під час бійки з дружиною. Він просив лікаря не повідомляти правоохоронні органи про цей випадок, оскільки не хоче, аби його дружину притягнули до

кримінальної відповідальності. Однак лікар повідомив правоохоронні органи про пацієнта, поранення й обставини його отримання. Окрім цього, лікар розповів про випадок з пацієнтом своєму другу-журналісту місцевої газети, який одразу ж опублікував статтю в колонці «Кримінальна хроніка». В ній він описав інцидент, а також виклав інформацію про діагноз Нестора, стан його здоров'я, вказавши прізвище та ім'я потерпілого. Чоловік став предметом глузувань сусідів та колег на роботі. Після виписки з лікарні Нестор звернувся до МОЗ України та до Національної поліції зі скаргою на дії лікаря, який, на його думку, не мав права нікому повідомляти такої інформації. Дайте кримінально-правову кваліфікацію діянь лікаря та журналіста.

Задача 5. Нейрохірурги Андрій та Остап проводили хірургічні операції хворим гліобластомою (злоякісна пухлина мозку). Медики вирішили випробувати експериментальний метод лікування, описаний в зарубіжних наукових медичних виданнях, але його ефективність не була підтверджена науковими публікаціями. Для цього вони залучили трьох пацієнтів на четвертій (термінальній) стадії захворювання, яким за прогнозом залишалось жити 2-3 місяці. Суть експериментальної методики полягала в інфікуванні операційної рани в черепі пацієнтів бактеріями певного типу, що повинно було стимулювати імунну відповідь та зупинити розвиток онкологічного захворювання. Про суть методики, можливі негативні наслідки такої операції було повідомлено пацієнтів, вони надали свою усну згоду на її проведення. У результаті перший пацієнт помер через півтори місяці після хірургічного втручання (захворювання прогресувало, а також розвинувся сепсис), другий пацієнт прожив близько року, третій - місяць (перед смертю у нього розвинулися сепсис і менінгіт). Дайте кримінально-правову кваліфікацію діянь Андрія та Остапа.

Література

1. Галкін І.С. Кримінальна відповідальність медичних працівників за вчинення професійних злочинів. *Актуальні проблеми політики*. 2015. Вип. 55. С. 283–291.
2. О. П. Горпинюк, П. М. Лепісевич. Відповідальність медичних та фармацевтичних працівників за неналежне виконання чи невиконання професійних обов'язків за кримінальним законодавством України з урахуванням міжнародних стандартів та практики ЄСПЛ. *Соціально-правові студії*. 2021. Випуск 1 (11). С. 69-79
3. Глушков В.А. Ответственность за преступления в области здравоохранения: *монографія*. К., 1987. 200 с.
4. Дудоров О.О. Відповідальність за домашнє насильство і насильство за ознакою статі (науково-практичний коментар новел Кримінального кодексу України). К.: Ваіте, 2019. 288 с.
5. Зінченко І.О. Володіна О.О. Кваліфікація кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи: *навч. посіб.* / І.О. Зінченко.; за заг. ред. М. І. Панова Х.: Право, 2019. 248 с.
6. Копотун І. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України. К.: Професіонал, 2020. 864 с.
7. Кримінально-правова характеристика злочинів проти особи: навч. посібник у схемах / В. К. Грищук, Т. М. Луцький, О. Ф. Пасєка, М. В. Самарчук. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. 64 с.
8. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 р., зі змінами та доповненнями. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 4. Ст. 19.
9. Старко О.Л. Проблеми кримінальної відповідальності за порушення прав пацієнта у сфері проведення клінічних випробувань лікарських засобів. *Порівняльно-аналітичне правознавство*. 2021. № 4. С. 303-307.

ставлять у небезпеку життя та здоров'я особи – 4 год.

План

1. Кримінально-правова характеристика незаконного проведення абортів або стерилізації.
2. Кримінально-правова характеристика залишення в небезпеці.
3. Кримінально-правова характеристика ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані.
4. Кримінально-правова характеристика неналежного виконання обов'язків щодо життя та здоров'я дітей.

Виконати завдання:

1. Проаналізувати вирок за ст. 134, ст. 136 КК України (Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/>).
2. Змоделювати ситуацію, яка відображає склад кримінального правопорушення, передбаченого ст. 139, 140 КК України.
3. Змоделювати ситуацію, яка відображає кримінальне правопорушення передбачене ст. 135 КК України.

Вирішити задачі:

Задача 1. Гнат в вечірній час доби на власному автомобілі, перевищивши дозволену швидкість руху, не зміг загальмувати і здійснив наїзд на пішохода, який переходив дорогу у відведеному місці. Злякавшись відповідальності, Гнат, не зупиняючи автомобіля, з місця дорожньо-транспортної пригоди втік. Судово-медичною експертизою було встановлено, що потерпілий помер миттєво на місці події, смерть настала від травми у виді перелому кісток черепа, крововиливу під оболонку головного мозку, розриву печінки. Дайте кримінально-правову кваліфікацію діянь Гната.

Варіант 1: Гнат після зіткнення з пішоходом відразу ж зупинив транспортний засіб, побіг до потерпілого, але побачивши, що в останнього розбита голова, він не рухається і не подає ознак життя, вирішив, що пішохід мертвий і допомога йому вже не потрібна. Аби не бути затриманим, Гнат поїхав з місця пригоди, не повідомивши в поліцію про ДТП та не викликавши медиків. Судово-медичною експертизою було встановлено, що смерть потерпілого настала через годину після ДТП. Дайте кримінально-правову кваліфікацію діянь Гната.

Варіант 2: Водій та пасажир автомобіля, яких обігнав Гнат, рухаючись із перевищенням дозвільної швидкості, приблизно через 500 метрів побачили на дорозі тіло людини. Водій зупинив транспортний засіб, щоб надати допомогу потерпілому, проте пасажир переконав його продовжити рух, не виходити з авто і не створювати для себе зайвих проблем. Встановлено, що потерпілий помер в кареті швидкої медичної допомоги по дорозі до медичного закладу, не приходячи в свідомість. Дайте кримінально-правову кваліфікацію діянь Гната, водія та пасажирів іншого автомобіля. Варіант 2.1: Проте водій зателефонував в поліцію і анонімно повідомив про місце ДТП та потерпілого. Потерпілий помер в кареті швидкої медичної допомоги по дорозі до медичного закладу, не приходячи в свідомість, через годину після ДТП. Дайте кримінально-правову кваліфікацію діянь водія та пасажирів іншого автомобіля.

Задача 2. Галина працювала вихователем дошкільного закладу. Одного дня, коли настав час повертатися з вихованцями групи з ранкової прогулянки до приміщення закладу, Галина розмовляла по телефону, а тому гукнула дітей і наказала слідувати за нею до приміщення, при цьому сама повільно пішла вперед, продовжуючи телефонну розмову. Частина дітей

пішли за нею, і уже стоячи на вході в приміщення Галина побачила, що двоє хлопчиків залишилися на ігровому майданчику. Один із них, Дмитро, продовжував кататися на гойдалці. Галина гукнула хлопців, наказала Дмитру злізти з гойдалки і зайти в приміщення садка. Хлопчик, не дочекавшись, поки гойдалка зупиниться, зістрибнув на землю і впав, внаслідок чого отримав травму у вигляді закритого перелому кісток лівого передпліччя, у зв'язку з чим перебував на лікуванні 30 днів. Дайте кримінально-правову кваліфікацію діянь Галини.

Задача 3. Казимир, Степан та Марко цілий день разом розпивали алкогольні напої та каталися на автомобілі Марка. Близько півночі, рухаючись по трасі на великій швидкості, Марко не впорався з керуванням і автомобіль злетів в річковий канал, який тягнувся вздовж дороги. Степан та Казимир разом з малолітнім сином останнього, які сиділи на задньому сидінні, усвідомили, що трапилося, і небезпеку, яка їм загрожує, коли вода через вікно біля водія швидко почала заповнювати салон автомобіля. Казимир переліз на передне сидіння автомобіля і допоміг Маркові вибратися з салону авто назовні, порадивши триматися за передні двері, оскільки бачив, що сильна течія. Далі Казимир витягнув на дах автомобіля свого сина, допоміг вибратися Степанові. Обидва з дитиною вибралися на берег, а Марка сильна течія понесла в бік насосної станції, розташованої на каналі. Степан з Казимиром через пів години пішли вздовж каналу шукати друга, гукали його, але так і не знайшовши, поїхали додому. Тіло Марка знайшли вранці на березі каналу біля насосної станції. Встановлено, що смерть настала через переохолодження. Дайте кримінально-правову кваліфікацію діянь Казимира та Степана.

Література

1. Глушков В.О., Копан О.В., Кузьмін С.А. Відповідальність за передбачені Розділом II Особливої частини Кримінального кодексу України злочини у сфері професійної діяльності медичних працівників та спеціальні види тілесних ушкоджень: *монографія*. – К.: МНДЦ при РНБО України, 2011. 137 с.
2. Дудоров О., Балабко В. Незаконне проведення абортів: проблеми тлумачення та вдосконалення кримінального законодавства. *Вісник НАПУ*. 2012. №4. С.26-31.
3. Дьоміна О.П. Зарубіжний досвід кримінальної відповідальності за незаконне проведення абортів або стерилізації. *Право і суспільство*. 2021. № 2. С. 147-151
4. Зінченко І.О. Кваліфікація кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи: *навч. посіб.* / І.О. Зінченко, О.О. Володіна; за заг. ред. М. І. Панова Х.: Право, 2019. 248 с.
5. Копотун І. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України. К.: Професіонал, 2020. 864 с.
6. Лапко Г. К. До питання визначення спеціальних ознак суб'єкта незаконного проведення абортів за кримінальним законодавством України. *Право і безпека*. 2005. № 4.1. С. 130–132.
7. Литвин І. Відмежування залишення в небезпеці від деяких суміжних складів злочинів. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 3. С. 227-231.
8. Про застосування методів стерилізації громадян: Наказ МОЗ України від 06.07.1994 № 121. URL: <http://www.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.
9. Романюк Х. І. Кримінальна відповідальність за незаконне проведення абортів: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче прав. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ МВС України, 2019. 230 с.
10. Черевко К. О. Кримінально-правова та кримінологічна характеристика незаконного проведення абортів: *монографія* / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Литвинова. Х.: Ніка Нова, 2012. 196 с.

